

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 85

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Høyland

Emne: Tradisjon, tro og segner
omkring Jeger og jaktstyr

Bygdelag: Fjellbygd

Oppskr. av: Bernt Svihus

Gard: Svihus

(adresse): Stangeland pr. Sandnes

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- Sp.m. 1 og 2 Det foreligger ingen fortellinger om den slags.
- " 3 Søndagsjakt var dårlig anskrevet og blev ikke foretatt av folk med litt aktelse for seg selv.
- " 4 Det foreligger intet om det.
- " 5 En jeger måtte være forsiktig med å møte folk på veien til jaktmarken. Spesielt gjaldt det kvinnfolk. Det kunne ennu gå hvis hun var ung, men var hun gammel og dertil hadde en vorte eller annen utvekst i ansiktet var jakten fullstendig utskjæmt. Jageren ville etter et slikt møte gå rett hjem. Han behøvte derfor ikke opgi jakten. Han gikk bare hjem satte fra seg gevær og skreppe. Da det var gjort kunne han ta det igjen og gå. Det var da en ny jaktur og det uheldige møte virket ikke lenger. Dette er av mange landsskyttere praktisert like op til nyere tid.
- " 6 til 13 Om disse spørsmål foreligger intet her på disse kanter.
- " 14 Det fortelles at en Sven Tveit, han levet ca 1720 årene brente bål ved sine kornstaurer for at ikke bjørnen skulle komme og spise havre. Den både spiste og rev ned kornstaturene.
- " 15 til 24 Det foreligger ikke noen forestillinger om den slags.
- " 25 Det foreligger noen vake fortellinger om folk som hadde en egen evne til å gjøre vondt. Det gjaldt ikke bare jakt men i alle ting. Den sikreste måte å sikre seg mot den slags var å si "Jesu navn" for en hadde satt den høire fot på gulvet om morgenen. Hvis man hadde sagt det var man gardert mot slike påvirkninger for den dag.
- " 26 og 27 Hvis en hadde forårsaket selv at børsen var blit dårlig og ikke drepte, var det beste middel å pisse (late urin) i børseløpet.
- " 28 Det foreligger ikke noget om stöpning av sølvknapper til kuler.
- " 29 I den gamle Høyland kirke som blev revet i 1842 lå et bjørneskinn i koret. Nå har Høyland to dalströk, den nordre og den söre dalen. Folk fra söre dalen sa at bjørnen var drept i hi i Lauvbergkränen på Svihus og folk fra Nordre dalen sa at den var skutt i Tengesdallien. Vi må kunne anta at den var skutt på en av disse steder eller at det til å begynne med var to skinn og det ene var kommet bort. Lauvberget ligger forholdsvis nær det stedet som Sven Tveit brann bål for bjørnen. I Nabobygden Gjestal blev det av Sven Helland skutt en björn på Hellandsfjellet ca 1770. Bjørnen hadde drept en kvige for han. Han la seg da på

vakt. For sikkerhetsskyld fikk han med naboen. Han var utstyrt med en staur som det var bunnet en ljà på i enden. Han fikk imidlertid ikke bruk for dette våpen. For Sven skjöt og björnen tol flukten, men kom ikke lenger en ca 100 meter før den faldt om död.

I nabo bygden Bjerkreim blev den siste björn skutt for ca 100 år siden av Abraham Odland. Han var smed og hadde selv lavet geværet som han skjöt med. Han lavet flere gevær og et skal vistnok være til ennu.

Ulven optrådte i 1840-60 årene i store flokker over hele bygden og var til stor plage. Den siste blev sett på Svihus i ca 1865. Den var tjafset og stygg og så ut til å være syk. Den blev ikke avlivet.

Gaupe var ikke sjelden for et hundre år siden. En mann på Nordland i Höle som populært blev kaldt Starels for han levet av å fange stare, han mistet 9 av sine 10 sauer på en natt. De var tatt av en gaupe ^{av}.

De siste gauper på våre kanter blev tatt i Thomas Fuglestad, Bjerkreim for ca 100 år siden. De blev tatt i en spilefelle (Steinfell). Det var 2 gauper en han og en hun. Hannen hadde gått i fellen først og hunnen hadde spist op det meste av hannen som den kunne nå. Den gikk imidlertid i samme slags felle noen dager senere.

Sp.m. 30

Det var ikke noen spesiell rovdyrplage i siste verdenskrig. Det har rigtignok været et innslag av rev nu i de siste år men det skyldes lemen og museår. Det blir imidlertid drevet en iherdig jakt på den og prämien er også forholdsvis höi.